

ГОД. XVI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 26.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

МЕЂУНАРОДНА ПОЗОРИШНА ИЗЛОЖБА У БЕЧУ.

До године спрема се у Бечу међународна изложба свих предмета који се тичу позоришта ма у ком погледу. Ту ће се изнети не само модерно позориште са свима својим спомоћним средствима, него ће та изложба уједно имати и историјску вредност, пошто ће нам показати и развитак позоришта и музике од најстаријих времена. Уз то приредиће се у посебно саграђеном позоришту, у парку код изложбене ротунде, узорне скупне представе најчувенијих позоришних дружина француских, немачких, талијанских, пољских, чешких, руских, мађарских, а може бити да ће суделовати још и друга која дружина. Први сувремени уметници, као: Којлен, Роси, Салвани, итд. даваће представе са својим друштвима у том позоришту. Тако исто обрекли су и први композитори, да ће доћи у Беч да сами собом диригују своје композиције. За сад су се пријавили ови: Верди, Гуно, Масене, Мaskaњи.

Ко год дође на ту изложбу, имаће лепе прилике, да се упозна с прошлочију и садањим стањем позоришта и музике, па ће моћи одатле прети не малу корист за унапређење позоришне уметности.

Да ће изложба бити јако занимљива и да ће лепо успети: најбољи је јемац за то кнегиња Павлина Метерниковић, која стоји на челу одбора за ту изложбу и која је до сада још увек својом енергијом, својим пожртвовањем и финим укусом умела покренути и створити не само лепа, већ и многа добра

дела од опште користи. Протекторат над том изложбом примио је на себе надвојвода Карло Људевит.

На тој изложби биће Русија и Немачка сјајно заступљене. Цар Виљем већ је одредио, да се састави велики одбор, који ће руководити послове око уређења немачког одељења. Протектор је том одбору принц Људевит баварски, а председници су му: берлински генерални интенданат гроф Хохберг и монаковски интенданат барон Перфал. Руски цар Александар овластио је дворског маршала грофа Воронцова, да на тој изложби што сјајније удеси руско одељење. Осим тога раде већ у свима другим државама посебни одбори о томе, да прикупе за изложбу све, што би је могло учинити занимљивом и поучном, па нам се чини, да може бити не би било са свим неумесно, да се мало размислим, не бисмо ли на који год начин могли и ми Срби учествовати у тој изложби. Не мислим, до душе, да бисмо је могли украсити сценичким драгоценостима нашег позоришта, али би се и у нас могло штошта наћи, што би нас и на том пољу показало као културан народ, а што је данас „великом свету“ још terra incognita. Може бити, да би се могао пронаћи начин, да и наша позоришна дружина, удружене са београдском, оде у Беч и да тамо прикаже који народни комад, у ком се износе наше народне особине, па да понкаже своју вештину у приказивању комада из нашег народног живота.

БРАЧНА СРЕЋА.

(Свршетак.)

Остале лица: мати њихова, гђа Бонвалова, и отац Амадеј Бонвал, доста су кажњени секирацијом, за онакав правац васпитања својих кћери. Писац, види се, по-мишљао је на то, да родитеље, нарочито матер јоп строжије казни, јер је натерао једном приликом да падне у несвест. Али се бојао да се у гледалаца, који увек имају нежна осећања према родитељима са не-сртним кћерима, не изавове врло велико сажалење стања родитељског, које врло лако може да проузрокује у гледаоца и мржњу на тако сурогога писца. Спореднија лица: Жан, слуга Андрејев, његова жена Тереза, Ирма, привремена најамница у кући псевдо-грофа „Дантре-шо“-а, употребљена су врло вешто. Нарочито улогом Жана хтео је писац показати великој господи, да је сиромашни слуга задовољнији са својом женом, са којом се и покара и лепо поравговара, него велика господа богаташи, којима се госпође брину само за клавире, тоалете, игранке!

**

У опште кроз целу комедију провејава оштра сатира, која је прикривена деликатним изразима, у којима су Французи богати. Сваки најмањи дијалог писац је знао обући у веселу и здраву хумористику. Сваку реч његових лица мора човек добро да разуме, ако хоће да види

оно што је писац подразумевао. турајући те речи у уста својих јунака. Оваком лепом и здравом хумору Валабреговом, кад се дода и прилично лепо изведена игра глумачка, леп превод на српски, ова се одмах може оценити вредност ове нове комедије на нашој позорници.

Г. Матавуљу ми можемо бити веома захвални на овом преводу.

Па и ако је овај комад био леп и интересантан, ипак није било света у позоришту. Ну то се може објаснити тиме, што је прошле недеље три до четири пута било позориште препуно због гостовања г. Дескашева.

Ал' други пут, надамо се, да ћемо видети много већи број београдских матера и кћери, којих се баш највише и тиче ова Валабрегова комедија.

*

На крају: Веле људи, да кад човеку не достаје „моралног“ васпитања, и „quand on a dans sa tête une chambre à louer“, што би казали Французи, онда гледа да тај недостатак надокнади спољним украсима главе. То код нас по неки чине: но сећи оне високе прне цилиндере, који су таман два пута већи од главе. Зна се ко-га се тиче.

У Београду.

Рад.

ИСТИЧИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Распнућа, чаробна позоришна игра у 5 чинова, с певањем, од Рајмунда, превео И. Станојовић, музика од К. Крајцера). — (Свршетак).

Сви горе именовани чине једну књижевну врсту и, осим Метерленка, сви су *натуралисте, реалисте или веристе*. Најзамашнији су им представници Емил Зола и Руси Достојевски и Толстој. Но ми се нећемо око њих забављати, јер они нису позоришни писци, и ако по-

зоришина обрада „Расколникова“ (из романа „Преступљене и Наказане“) Достојевскога има једну појаву, од које ни у Шекспира нема снажније. Остају нам тројица, најстарији је, најсевернији и најреалистичнији Норвежанин Џисен, најмлађи је Берлинац Судерман, а најумиљатији, додуше више у романима него у драмама, Француз А. Доде. Ми не бисмо можда ни спомињали Додета у том друштву, да се није својим последњим комадом „l' obstacle,“ који се сад спрема

и за бечки *Бургтеатер*, јако примакао Ипсену. Према свему томе довољно ће бити, ако вам речем коју реч о Ипсену.

Критика, наиме немачка, која се највише мласти око њега, разликује три врсте Ипсена, младића, човека и садашњег, чичу Ипсена, или Ипсена који још није Ипсен (из тог му је доба романтичка игра „Слава на Сунчеву Хуму,” приказивата ономад у бечком *бургу*). *правог* Ипсена, као што нам се приказује у „Нори,” и *најправијег*, *најипсенастијег* Ипсена, који као да се најбоље огледа у „Утворама“ (*les Révenants*, „die Gespenster“), кад већ не знамо норвешког оригинала, који му се комад и у Паризу приказао у *Théâtre Libre* — где је, с поштовањем, и од публике и од критике одбациен. У тим Утворама износи Ипсен теорију новије природне науке о *атавизму*, наследности, особито о наследности болести, на позорницу. Исти је основни мотив и у Додетову „*L'obstacle*“-у, те још може Ипсен основати специјалну школу *атависта*. Да је Ипсен прави атависта, то се већ види и по правопису његова имена, јер се пише *Ibsen*, према атавистичкој етимологији, а противно реалистичкој еуфонији.

И наша је позорница већ донела неколико „реалиста“, а сад се спрема, као што разумесмо, и Ипсенова „Нора“. Београд је и у томе испредњачио испред нас, а још више Загреб, који као да има већ и оригиналног реалисту, ако је веровати Загребачкој критици, у своме Евгенију Кумичићу („Сисолском“).

Друга је врста, из које смо споменули само *Метерленка*, јер тога читаоци овога листа већ познају по чланку „Кнегињица Малена (la Princesse Malain).“

И *Метерленк* (*Maurice Maeterlinck*) је никако из реалистичкога клила, ал' се отуда скоро пресадио у чаробни врт т. зв. *символиста*. Шта вам је то, најбоље ћете видети, ако вам испричамо садржај његовог најновијег комада „Седам кнегињица“ (*les Sept Princesses*). Цар и царица шетају испред степеница свога двора. На степеницама спавају седам кнегињица, њихове кћери. Из разговора цара и царице дознајемо, да чекају некога царевића да им испроси једну ћер. Ево га, довози се на барци и ходи у двор, ал' нема уласка. На питање упути га цар домаћин, да нема другог уласка него кроз гробље, где је један отворен гроб, кроз који се мора провући. Царевић учини тако, дође ка кнегињицама, стање их будити и пробуди их шест; ал' седма коју је баш наумно просити, никако да се пробуди: мртва је. Док је царевић будио кнегињице, барка је отпловила, уз тужну песму возара, да им нема више повратка.

Ето то се зове *символ* смрти, и то је *најновија* школа. Париска је критика договорно од-

била то мезимче белгијскога Ш. Еспира, што ни мало не смета да он има своје верне, којима је он мали бог, мало мањи но што беше Вагнер краљу Лудвiku II.

Па с којим правом онда гледају људи с неке висине на старог, безазленог Рајмунда? Зар нису *Валентин* и *Роза* доста реалистички напретана лица? Па „каваљер Димон“, па „крезуба баба“. Зар то нису типови из „реальног“ живота, који се у неким крајевима још и данас могу застати? — Е, али је основа чисто романтичка, реки ћете, те по том сасвим застарела. Догађајем управљају „неприродни духови“, вила *Керистана* и *Азур*. — А да шта су *Седам Кнегињица*? Зар ту није све чаробно? Да, ал' то је ново, модерно, то је *символизам*. — Ваистину, и *Керистана* са *Азуром*, и они су само „символи“ моралних снага, и они оличавају истукством потврђену истину, да се човек, од иначе заслужене пропasti, може спаси својим добрим делима, да задужбина искупљује грехе. Сва је разлика, што у модерних симболиста нема толико моралне основе. Говори ли то у њихову корист?

Приказ Рајмундове чаробне игре могао је пуно задовољити публику. У првом реду Добриновић (Валентин) и Лукићка (Роза), па Милковић (Флотвел) и Плић (Волф, особито за похвалу у 4. чину), па Спасић (каваљер Димон) и Добриновићка (баба) и певач Марковић (Азур), надметали су се да оставе што пријатнију успомену на то вече. И деца су се добро владала. Само још да су нам дружићије декорације и справе, па се не бисмо стидели ни бечке позорнице.

Овом приликом заиста морамо захвалити вредној војничкој музики и управљачу јој г. Драгбуњу на ексактној пратњи песама и лепој свирци. — ст —

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

(Репертоар.) У народном позоришту у Загребу одређен је био овај ред представа:

У уторак 1. децембра: „Антиксантија.“ Шаљива игра у 5 чинова, написао Р. Кнајзл, превео Џ. Рид.

У четвртак 3. децембра: „Стубови друштва.“ Позоришна игра у 4 чина, написао Хенрик Ибсен, превео С. М.

У суботу 5. децембра: „Судац заламејски.“ Позоришна игра у 3 чина, написао Калдерон де ла Барка, превео Иван Тришки. Музика од Ј. Сулцера, капелника цар. и кр. дврског позоришта у Бечу.

У недељу 6. децембра: „Хоће да врагује.“ Лакридија, с певањем, у 4 чина, од Ј. Нестроја, превео Џ. Фрајденрајх.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

17. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТИЛАТИ 11.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 28. НОВЕМБРА 1891.

МОЈ ШЕШИР.

ШАЉИВА ИГРА У 3 ЧИНА, ОД М. КАЛИЋА. — РЕДИТЕЉ: ДОБРИНОВИЋ.

ОСОБЕ:

Сава Жикић, велики поседник и потпредседник црквене општине Ружић	
Милица, његова жена	Д. Ружићка
Босиљка, ћки им	Д. Васиљевићка
Јела, сироче, подсвојче њихово	М. Марковићка
Павле, стари слуга жикићев	Добриновић
Стојан Зорић, професор	Рајковић
Васица Каћанин, жупанијски чиновник	Спасић
Милош Девић, учитељ у миру	Илић
Срета, девићев унуک	Васиљевић
Пивничар	Станковић

Гости. — Збива се у српској вароши.

ЗА ТИМ:

ШРКОЦ.

ШАЉИВА ИГРА У 1 РАДЊИ, С ПЕВАЊЕМ, ОД Р. БЕНЕДИКСА, ПОСРБИО ДР. Ј. АНДРИЈЕВИЋ, МУЗИКА
ОД А. МАКСИМОВИЋА. — РЕДИТЕЉ: ДОБРИНОВИЋ.

ОСОБЕ:

Селаковић, богаташ	Добриновић
Ката, жена му	Ј. Добриновићка
Јелка, ћки им	М. Марковићка
Која, муж јој	Марковић
Милан } у служби Којиној	Спасић
Сока	Т. Лукићка

Збива се у којиној кући.

Војничка музика петроварадинске пешачке пуковније бр. 70. свираће ове комаде:
1. „Словенски конгрес.“ Марш, од Перла. — 2. „Der stumme Trompeter.“ Concert-Polka,
од Леснера. — 3. „Потајна љубав.“ Гавота, од Реша. — 4. „Irrfahrten.“
Potpourri, од Роснера.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.